

“Бо вучуди доштани мақоми соҳибхитиёри, Тоҷикистон дар интихоби баъзе ҷанбаҳои калидии сиёсати берунии худ, аз ҷумла дар муносибат бо Эрон ба андозаи кофӣ маҳдуд аст”, - таъкид мекорад сиёсатшинос Парвиз Муллоҷонов дар як матлаб, ки барои CABAR.asia навиштааст.

Ба саҳифаи мо дар [Фейсбук](#) обуна шавед!

Муносиботи Эрону Тоҷикистон на танҳо барои ду кишвар арзиши вижае дорад, балки дар дурнамо метавонад ба тавсеаи авзои минтақа таъсиргузор бошад. Эрон ҳамеша барои таҳкими мавқеи худ дар кишварҳои Осиёи Марказӣ манфиатдор буд, ин минтақаро ба сифати яке аз самтҳои асосӣ ҷиҳати раҳой аз бунбасти геополитикӣ ва иқтисодӣ, ки дар пайи бархӯрдҳои чандинсола бо Ғарб гирифтори он аст, мешинохт. Аз ин нуқтаи назар, Тоҷикистон бо наздикии забониву фарҳангӣ бо Эрон яке аз векторҳои дипломатияи эронӣ дар минтақа ба ҳисоб меравад.

Барои Тоҷикистон ҳам муносибат бо Эрон на танҳо аз нигоҳи манфиатҳои иқтисодӣ ва геополитикии он аҳамияти махсус дорад. Гап сари ин аст ки тоҷикон ва форсҳо ҷузъи ба истилоҳ “Ҷаҳони эронӣ” - фазои воҳиди тамаддунӣ, таърихӣ ва забонӣ ҳастанд, ки ҳар ду мардумро асрҳои тӯлонӣ бо ҳам пайванд мекунад.

Бо вучуди он ки мафҳуми мазкур бештар хосияти тамаддунӣ ва башарӣ дорад, инчунин таъсири назаррасе дар геополитика ҳам мерасонад. Дар муносибат бо ҳамдигар ҳукумат ва сиёсатмадорони ҳар ду кишвар новобаста ба фарқиятҳои идеологӣ ба ин ё он шева маҷбуранд, ин омилро ба инобат бигиранд. Бо ин ҳол, новобаста ба наздикии таърихӣ, фарҳангӣ, манфиатҳои иқтисодӣ ва геополитикӣ муносиботи миёни ду кишвар ҳамеша бо хусусияти душвору баҳсбарангез фарқ мекард.

Давраҳои гармӣ ва ҳамкории чандин маврид ғайриинтизор бо марҳилаҳои ҳамдигарнофаҳмӣ, даъвоҳои мутақобил ва сардӣ дар муносибот тағйир карданд. Дар натиҷа муносиботи Эрону Тоҷикистон ҳанӯз дар вазъи муаллақ ва номафҳумӣ боқӣ мондааст - аз як сӯ соли сипаришуда ҷонибҳо ба тарафи ҳамдигар қадамҳои гузоштанд; ҳамзамон дар муносиботи онҳо ҳанӯз беътимодӣ ва бегонагӣ боқӣ мондааст.

Давоми чанд соли наздик муносиботи Эрону Тоҷикистон ба кадом самт - сардӣ ва ё гармӣ майл мекунад? Ин муносибот дар пасманзари ҳаводиси ахир дар минтақа ва

чаҳон - эҳтимоли ба мақом расидани Толибон дар Афғонистон, шиддати низои миёни Эрон ва Амрико, феномени нав - пандемияи коронавирус чӣ гуна шакл мегирад?

Новый союз Душанбе и Тегерана: Дипломатическая поддержка в обмен на инвестиции?

Ва динамикаи ин муносибот ба сиёсат ва мавқеи Эрон дар маҳдудаи кишварҳои пасошӯравӣ ва Осиёи Марказӣ, инчунин Афғонистони ҳамсоякишвар чӣ таъсире хоҳад гузошт? Барои ба ин суолҳо ҷавоб гуфтан, ба таври кӯтоҳ ба динамикаи рушди муносиботи Эрон ва Тоҷикистон, манфиат ва мавқеи ҷонибҳо, нерӯҳои таҳриқдиҳанда ва омилҳои ки ба тавсеаи минбаъдаи он таъсир мерасонанд ё метавонанд таъсиргуздор бошанд, назар меафканем.

Динамикаи муносиботи Эрон ва Тоҷикистон

Дар маҷмӯъ, таърихи ҳамкорӣҳои мутақобил миёни элитаи сиёсии Тоҷикистони пасошӯравӣ ва низоми раҳбарикунандаи Эронро мешавад шартан ба се марҳилаи пайдарпай ҷудо кард:

Марҳилаи аввалро мешавад ҳамчун давраи муқобилияти геополитикӣ унвон кард, ки ба солҳои аввали ҷанги шаҳрвандии Тоҷикистон рост меояд. Эрон дар ибтидо ба Иттиҳоди нерӯҳои оппозитсионии тоҷик (ИНОТ) пас аз мағлубияти низомӣ ва хоки кишварро тарк карданиш дар соли 1992 кумаки сиёсӣ ва тибқи бархе маълумотҳо ёрии пулӣ расонд.

Дар марҳилаи ҷанги шаҳрвандӣ қисми асосии раҳбарони муқолифин дар Эрон мустаққар шуданд, ки ба тӯфайли он эронӣҳо тавонистанд таъсири назаррасеро ба ҷараёни ҳаводис дар низои миёни тоҷикон гузоранд. Бар ин асос, дар ин давра муносибати ҳукумати Тоҷикистон бо Эрон душманона буд.

Марҳилаи дуюм, ки дар ҷараёни он дар муносибат гармӣ дамид ва ҳамкорӣҳои

миёни ду кишвар ба роҳ монда шуд, ҳамзамон бо раванди сулҳи тоҷикон оғоз гардид. Зухури Толибон дар Афғонистон тамоми бозигарони асосии геополитикии минтақаро ба пайдо кардани имкониятҳо барои ҳарчи зудтар анҷом ёфтани низои байни тоҷикон маҷбур кард.

Эрон ба ҳайси яке аз давлатҳои кафили раванди сулҳ баромад кард; ҳамроҳ бо Русия ва Ӯзбекистон Шимоли Афғонистон эронӣҳо ба ҳар ду ҷониби низоъ фишор оварданд, ки ба истиқрори ҳарчи зудтари сулҳ оварда расонд. Пас аз имзои созишномаи сулҳ дар соли 1997, муносибати Душанбе ва Теҳрон ба марҳилаи рушди босубот ворид гардид ва ин гармӣ дар муносибат қариб 13 сол идома кард. Дар ин давра, Эрон ба яке аз шарикони иқтисодӣ ва сармоягузори асосии Тоҷикистон табдил ёфт.

Яке аз давраҳои музокироти байни тоҷикон дар Теҳрон баргузор шуд. Акс аз ozodi.org

Соли 2013 табодули мол миёни ду кишвар 292,3 миллион доллари амрикоиро ташкил дод; 9,9 дарсади содирот ва 4,3 дарсади воридоти Тоҷикистон ба Эрон рост меомад^[1]. Эрон дар тарҳҳои гидроэнергетикӣ ва инфрасохтори Тоҷикистон маболиғи бузурге харҷ кард, ҷонибҳо инчунин дар мавриди тарҳҳои муштарак дар бахши коммуникатсия ва телевизион гуфтушунид доштанд.

Эронӣҳо чандин маврид ҳангоми баҳсҳои иқтисодӣ ва ҳамдигарнофаҳмӣ бо ҳамсояҳо – қаблтар аз ҳама бо Ӯзбекистону Туркменистон ба таври фаъол аз Тоҷикистон

ҷонибдорӣ карданд. Дар навбати худ, Душанбе аз манфиатҳои Техрон дар маҳдудии кишварҳои пасошӯравӣ, ба вижа дар чорҷуби иттиҳодияҳои гуногуни кишварҳои узви ИДМ, монанди Иттиҳоди АвруОсиё пуштибонӣ мекард.

Марҳилаи сеюм, ки дар чараёни он муносиботи дучониба якбора ба сардӣ гаравид, аз соли 2013 оғоз ёфт. Аввалин зарбаро ба муносиботи Эрону Тоҷикистон қазияи миллиардери маъруфи эронӣ Бобаки Занҷонӣ зад, ки Эрон ӯро дар пӯлшӯӣ тавассути бархе банкҳои чинӣ ва тоҷикӣ муттаҳам мекард. Гап дар бораи ду миллиард долларе мерафт, ки ғуёе миллиардер ба шарикони тоҷикаш додааст. Аммо дар ҷавоб ба дархости ҷониби Эрон, ҳукумати Тоҷикистон изҳор дошт, “ҷониби Эрон ягон санади дақиқ дар мавриди сармояи Занҷонӣ дар банкҳои Тоҷикистон пешниҳод накард”^[2]. Ихтилофи назар дар масъалаи миллиардҳои гумшуда чанд сол идома дошт ва ба таври қобили мулоҳиза ба муносибати байни ду кишвар раҳна ворид кард.

Зарбаи дигар, қабули муҳолифини тоҷик, дар навбати аввал Муҳиддин Кабирӣ, раиси Ҳизби наҳзати исломии Тоҷикистон (ҲНИТ, созмони дар Тоҷикистон мамнӯъ) дар сатҳи расмӣ дар Эрон буд. Сентябри соли 2015 мақомоти тоҷик ҲНИТ-ро дар омодагӣ ба табaddулотии давлатӣ муттаҳам ва фаъолияти онро дар қаламрави кишвар манъ карданд. Ҳузури Кабирӣ дар яке аз ҳамоишҳои расмӣ дар Техрон зарбаи дигаре дар бадтар шудани муносиботи байни ду кишвар гардид.

Раҳбари Эрон Оятуллоҳ Алиш Хоманӣ бо раҳбари созмони дар Тоҷикистон мамнӯъ ҲНИТ Муҳиддин Кабирӣ соли 2015. Акс аз Форс

Пас аз ин, дар Тоҷикистон маъракаи таблиғоти ва идеологии давомдор оғоз шуд, ки дар доираи он Эрон дар барангехтани ҷанги шахрвандии солҳои 1990, ташкили ҷиноятҳои низомӣ дар ин давра, омода кардани террористони исломӣ ва ғайра муттаҳам мешуд.

[3] Тамоми барномаҳои ҳамкории бо Эрон барҳам зада шуд ва лоиҳаҳои сармоягузори ва нақшаҳои солҳои гузашта иҷронашуда боқӣ монданд.

Пажӯҳишгарон ҳанӯз дар мавриди сабабҳои аслии сард шудани муносиботи Эрону Тоҷикистон ба як андешаи воҳид нарасидаанд. Аксарияти онҳо ба қазияи Занҷонӣ ишора мекунанд ва чунин мешуморанд, ки ӯ ба манфиатҳои сохторҳои бонуфузи тичоратӣ дар бахши бонкии кишвар дахл намудааст.

Дар сарғаи маъракаи зиддиэронӣ дар Тоҷикистон аксаран бозигарони беруна, ба вижа саудиҳо ва лоббиҳои байналмилалии салафӣ қарор доранд.

Дигарон ба таъсири Арабистони Саудӣ ва як қатор кишварҳои Халиҷи Форс, ки бо Эрон дар муҳолифати доимӣ ҳастанд, ишора мекунанд. Ҷонибдорони нуқтаи назари дуввум бар инанд, ки Тоҷикистон бандии бархӯрдҳои байни ду маркази асосии геополитикии ҷаҳони Ислом – Эрон ва Арабистони Саудӣ гардид. Ҳар дуи ин кишварҳо таърихан барои соҳиб шудани нақши пешво дар ҷаҳони Ислом талош мекунанд ва барои таъсиргузори дар минтақаҳои мусалмонӣ, аз ҷумла Осиёи Марказӣ мубориза мекунанд. Дар ин ҳол, Тоҷикистон ва тоҷикон дар пайи наздикии забонӣ, фарҳангӣ ва таърихӣ худ бо Эрону эронӣ аз ҷониби саудиҳо ва салафӣҳо хатти заъф шумурда мешаванд.

Аз ин рӯ, маҳз дар муносибат бо тоҷикон маъракаи нисбатан тақвиятшудаи таблиғоти ва ташкилӣ бурда мешавад, ки аҳдофаш салафикунонии ҷомеа, тағйири худогоҳиву хувияти тоҷикӣ, ба вучуд овардани фазои зиддиэронӣ ва зиддишиа дар кишвар мебошад. Бинобар ин, бар пояи ин нуқтаи назар, дар сарғаи маъракаи зиддиэронӣ дар Тоҷикистон аксаран бозигарони беруна, ба вижа саудиҳо ва лоббиҳои байналмилалии салафӣ қарор доранд.

Гармии ғайримунтазира дар муносиботи Эрону Тоҷикистон: пушти он чӣ меистад?

Моҳи июни соли 2019 дар муносиботи байни кишварҳо ногаҳ, мисле ки гармии ғайриинтизор ба вучуд омад. Ин кор асосан бо тағйири мавқеи Душанбе имконпазир шуд. Ба ин тариқ, якуми июн вазири хориҷии Тоҷикистон Сирочиддин Мухриддин дар

Теҳрон бо раисҷумҳури Эрон Ҳасан Рӯҳонӣ ва ҳамтои эрониаш Ҷавод Зариф мулоқот намуд[4].

Вазири корҳои хориҷии Тоҷикистон Сирочиддин Муҳриддин ҳангоми мулоқот бо Президенти Эрон Ҳасан Рӯҳонӣ. Акс аз Вазорати корҳои хориҷии ҶТ

Ба андешаи таҳлилгарон, ин аввалин мулоқоти дипломатӣ дар солҳои охир буд, ки лаҳни дӯстона дошт ва метавонад нишонаи наздикшавии дигарбораи кишварҳо дар рӯёруи мушкилоти молӣ ва сиёсӣ бошад. Аз ҷониби дигар, ин мулоқот ҳеҷ амали воқеиро дар пай надошт, ки ҷиддияти ҷонибҳо дар самти воқеан беҳтар сохтани муносиботро зери шубҳа мебарад.

Бар андешаи коршиносон, чунин як гоми нобоварона ба ҷониби якдигар метавонад сабабҳои зеро дар худ дошта бошад:

Аввалан, яке аз сабабҳо фишор ба Душанбе аз ҷониби Русия ва шариконаш аз шумули давлатҳои пасошӯравии дигар доништа мешавад. Феълан, дар Ховари Миёна ва Наздик де-факто ду паймони геополитикии ғайрирасмӣ шакл гирифтааст – аз як сӯ ИМА, Арабистони Саудӣ ва Исроил ва аз ҷониби дигар Эрон, ки аз мавқеи он то андозае

Русия, Чин ва Қатар дастгирӣ мекунад. Дар чунин шароит маъракаи зиддиэронӣ, ки дар Тоҷикистон ҷараён дошт, аз ҷониби иттифоқчиёну шарикон дар ИДМ ва СҲШ бо тааҷҷуб қабул карда мешавад. Дар ҳоле ки Русия ва Чин дар саддади тавсеаи СҲШ аз ҳисоби ба ҳайати он шомил кардани кишварҳои дигар, эҳтимолан Эрон ҳастанд. Аз ин хотир, талоши Душанбе ҷиҳати блок гузоштан ба узвият ва иштироки Эрон дар созмони мазкур ҳамроҳ бо лаҳни зиддиэронӣ имрӯз чандон мувофиқ нест ва ба стратегияи умумии СҲШ мухолифат мекунад.

Президенти Тоҷикистон моҳи юни соли 2019 ҳангоми форуми байналмилалӣ СІСА дар Душанбе бо президенти Эрон Ҳасан Рӯҳонӣ мулоқот мекунад. Акс аз сомонӣ president.tj

Дуввум, эҳтимолан, Душанбе худ аллақай дарк намудааст, ки феълан фурсати мусоид барои ба мувозинат овардани сиёсати беруна аст. Майли яктарафа ба ҷониби Арабистони Саудӣ принсипи бисёрҷонибии сиёсати хоричиро, ки ҳанӯз дар оғози солҳои 2000-ум эълон гардид, вайрон мекунад.

Беҳтар кардани муносибат метавонад барои ҳар ду кишвар манфиати геополитикӣ ва иқтисодӣ биёрад. Барои Эрон дастгирии Тоҷикистон дар ҷорҷуби СҲШ ва ИДМ, дар

муносибат бо дигар кишварҳои маҳдудаи пасошӯравӣ муфид мебуд; дар дурнамо тиҷорати хусусӣ ва ширкатҳои эронӣ метавонанд бурд намоянд. Барои Тоҷикистон ин дурнамои дарёфти сармоя барои рушди иқтисодиёташ мебошад. Эрон дар ҷаҳон аз нигоҳи захираи нафт дар ҷойи 5 ва аз нигоҳи захираи газ дар мақоми дуюм қарор дорад, ки мешавад аз он барои коҳиши арзиши маводи сӯхт дар Тоҷикистон истифода кард. Дар Эрон бахши саноати кишоварзӣ, сеҳҳои миёна, масолеҳи сохтмонӣ хуб рушд кардааст - чизе ки имрӯз тиҷорати хурд дар Тоҷикистон ба он ниёз дорад.

Солҳои оянда кадом омилҳо ба муносиботи Эрону Тоҷикистон таъсир хоҳанд расонд?

Ояндаи муносиботи Тоҷикистону Эрон аз бисёр ҷиҳат аз омилҳои асосии зер бастагӣ дорад, ки дар рушди авзои минтақа таъсири ҳалкунанда мерасонанд:

Аввалан, интиҳоботи ахири парлумонӣ дар Эрон, ки бо пирӯзии муҳофизакорон - ҷонибдорони сиёсати тавсеаталабона, хатм шуд. Аз ҳоло маълум аст ки муҳофизакорон бештари курсҳои парлумонро дар ихтиёр мегиранд. Ҳамин тариқ, ҳукумати ояндаи Эрон аз ҳисоби дастнишондаҳои гуруҳҳои нисбатан муҳофизакор шакл хоҳад гирифт.

Мутобиқан, ҳукумати нав аз бисёр созишномаҳои ки ислохталабон баста буданд, даст мекашад - қаблтар аз ҳама комилан аз тавофуқоти ҳастай берун мешавад. Бар илова, ҳукумати нав лаҳни зиддиғарбиашро таҳким баҳшида, фаъолнокиро дар берун аз марзҳои Эрон, аз ҷумла дар минтақаҳои наздик бештар мекунад. Ин ба маънии бадтар шудани муносибот бо Ғарб аст, ки ҳамчунин ба рушди минбаъдаи муносиботи Эрон, ҷӣ бо Тоҷикистон ва ҷӣ бо дигар кишварҳои пасошӯравӣ таъсир мерасонад.

Бадтар шудани муносибат бо Ғарб ба рушди минбаъдаи муносиботи Эрон, ҷӣ бо Тоҷикистон ва ҷӣ бо дигар кишварҳои пасошӯравӣ таъсир мерасонад.

Дуюм, бисёр чиз аз натиҷаи интиҳоботи раёсатҷумҳурӣ дар ИМА вобаста хоҳад буд. Агар дар натиҷаи интиҳобот Трамп дар курсии президентӣ боқӣ монад, Амрико сиёсати феълиашро дар минтақа идома медиҳад, ки аз фишоррасонӣ ба Эрон, шадид кардани таҳримҳо, наздикӣ бо Арабистони Саудӣ, аз хоки Афғонистон комилан берун кардани низомиёни амрикоӣ ва монанди ин иборатанд.

Агар намояндаи ҳизби демократ ба қудрат бирасад, бештари иқдомҳои Трамп дар сиёсати берунӣ бозбинӣ мешаванд - бархе аз онҳо куллан ҳолати аксро хоҳанд гирифт. Дар маҷмӯъ, тавофуқоти ҳастай бо Эрон дар замони президентии Обама ба даст омада

буд ва демократҳо онро яке аз дастовардҳои асосии маъмурияти Обама арзёбӣ мекунанд. Бар ин асос, ҳангоми раисҷумҳурии як демократ эҳтимоли муътадилӣ ва хоҳиши шиддати муносиботи Эронро Амрико зиёд мегардад. Дар чунин шароит ба Душанбе ва Техрон ба иҷмоъ расидан дар бисёр масъалаҳо осонтар мегардад – авзои нисбатан ором дар минтақа ба муқолаи нисбатан ороми Эронро Тоҷикистон мусоидат хоҳад кард.

Сеюм, омилҳои нави таъсиргуздор эпидемияи коронавирус мебошад, ки Эронро фаро гирифт ва ба Тоҷикистон ҳам таҳдид мекунад. Оқибатҳои эпидемияи коронавирус аллакай дар сатҳи ҷаҳонӣ эҳсос мегардад – барои иқтисоди Эрон, ки дар пайи таҳримҳо заиф шудааст, зарбаи вирус дардноктар хоҳад буд. Ба ҳамин андоза дардноктар, агар аз он бештар набошад, пандемия ба иқтисоди Тоҷикистон таъсир мерасонад. Дар дурнамо пандемия ба тамоми низоми муносибатҳои байналмилалӣ, аз ҷумла дар муносибати Эрон бо ҳамсояҳо, бо шумули Тоҷикистон, таъсири ҳалкунанда хоҳад гузошт.

Чорум, омилҳои дигаре ки ҳамчунон оқибатҳои душворпешбинишаванда дорад, бӯҳрони дохилисиёсии ахир дар Афғонистон мебошад. Сиёсати маъмурияти Трамп, ки ба тавофуқи яктарафа бо Толибон равона шудааст, низоми мувозинаи миёни қавм ва элитаҳои сиёсии мухталиф дар Афғонистонро, ки давоми бист соли ахир дар ин кишвар шакл гирифта буд, хароб мекунад. Дар натиҷа, кишвар де-факто ба се тақсим шуд, гуруҳҳо ва ҷиноҳҳои сиёсӣ бошанд, босуръат ба даври нави муқовиматҳои мусаллаҳона бо ҳамдигар омодагӣ мебинанд.

Барои Тоҷикистон, мисли дигар кишварҳои Осиёи Марказӣ мавҷи нави муқовиматҳо дар Афғонистон масъалаи муҳимияти аввалиндараҷаро ифода мекунад – аммо фишангҳои аслии таъсиррасон ба авзоъ дар он кишвар дар дасти бозигарони бузурги геополитикӣ қарор дорад. Бар пояи иттилоӣ ғайрирасмӣ, русҳо, эронӣҳо ва чинӣҳо бо тамоми ҷонибҳои низои Афғонистон машваратҳои ғайрирасмӣ анҷом медиҳанд, то барои худ шева ва стратегияи беҳтареро ҳангоми шаклгирии нави сиёсӣ муайян намоянд. Аз натиҷаи ин мулоқотҳои ғайрирасмӣ мавқеи Тоҷикистон ҳам вобаста хоҳад буд.

Хулосаҳои асосӣ - дурнамои оянда

Бо вуҷуди доштани мақоми соҳибхитӣ, Тоҷикистон дар интиҳоби баъзе ҷанбаҳои калидии сиёсати берунии худ, аз ҷумла дар муносибат бо Эрон ба андозаи кофӣ маҳдуд аст.

Дар натиҷа, Тоҷикистон де-факто маҷбур аст ҳамеша самти сиёсати хориҷӣ ва

иқдомҳои бо бозигарони асосии геополитикии дар минтақа бисанҷад – бо ИМА-ву Ғарб аз як сӯ ва бо Русияву Чин аз ҷониби дигар. Раҳбарияти Тоҷикистон маъмулан бо Эрон ва низомӣ он бо нобоварӣ ва шубҳа муносибат мекунад. Барои Тоҷикистон бо назардошти вобастагӣ аз донорҳои ғарбӣ ва кумакҳои иқтисодӣ аз институтҳои байналмилалӣ молиявӣ, аз пушти Эрон шуда, хароб кардани муносибат бо Ғарб ва ИМА муфид нест.

Тоҷикистон бояд мавқеи Русияро ба инобат бигирад.

Аммо аз ҷониби дигар Тоҷикистон инчунин бояд мавқеи Русияро ҳам ба сифати шарикони асосӣ дар СПАД ва бозигари геополитикии калидӣ дар бахши амният дар маҳдудҳои пасошӯравӣ ба инобат бигирад. Русия барои фишор ба раҳбарияти кишварҳои лозимро дар даст дорад ва чандин маврид ҳам аз он истифода кардааст. Ва ба ҳамин шакл ва ҳатто бештар аз он Тоҷикистон аз Чин – қарздиҳанда ва сарпарастӣ аслиаш вобаста аст. Ҳам Русия ва ҳам Чин ба ҳар шакле аз мавқеи Эрон ҳимоят мекунад. Бар ин асос, ҳам Русия ва ҳам Эрон аз шарикони хурдашон дар минтақа, СПАД ва СҲШ, аз ҷумла аз Тоҷикистон низ ҳаминро мехоҳанд.

Аз ин, мешавад хулосаҳои асосии зеро баровард:

Аввалан, ба эҳтимоли зиёд дар вазъи баамалода Тоҷикистон бо қадри имкон ҳам аз Эрон ва ҳам аз низомӣ байни Эрону Амрико фосила мегирад. Ҳамзамон, гумон аст шохиди тағйири куллӣ, ҷӣ ба самти мусбат ва ҷӣ ба самти манфӣ дар муносибатҳои ду кишвар гардем. Сценарии нисбатан мумкин – ҳифзи вазъи мавҷудии муносибот, яъне нисбатан ботаҳаммул, аммо бидуни ҳеч амали вижаи манфии мебошад.

Дуввум, ҳамкориҳои муайяне миёни ҷонибҳои метавонад дар Афғонистон ба амал биёяд, ки мавқеи Душанбе ва Техрон дар як қатор масъалаҳо бо ҳам наздик аст. Дар ин робита, омили наздикшавӣ метавонад бесарусомонии низомӣ ва сиёсӣ дар Афғонистон ва дурнамои қисман ва ё комилан ба мақом расидани Толибон гардад. Эҳтимоли қавӣ мавҷуд аст, ки дар чунин шароитҳои нав, Душанбе бо Техрон дар як сангар қарор мегиранд, албатта вобаста ба мавқеи шарикони бузурги геополитикиашон дар СПАД ва СҲШ.

Он ҷӣ ба дурнамои ҳамкориҳои иқтисодии Эрону Тоҷикистон дахл дорад, ин ҷо бисёр чизҳо аз ҳаҷми хисороте бастагӣ дорад, ки пандемияи коронавирус ба иқтисоди ҳар ду кишвар мерасонад. Зимни мулоқоти охир дар Техрон моҳи июни соли 2019 ҷонибҳои чанд тарҳи бузурги иқтисодӣ ва сармоягузориро баррасӣ карданд, ки дар пасманзари ҳаводиси ахир амалӣ кардани он душвор ба назар мерасад.

Ба эҳтимоли қавӣ, бӯҳрони харобкори иқтисодӣ, ки дар пайи пандемия сар зад, ба ҳамкориҳои иқтисодӣ ва ҳаҷми сармоягузори берунӣ зарбаи ҷиддӣ мезанад ва ҳар кишварро маҷбур месозад, ки ба ҳалли мушкилоти дохилии хеш тамаркуз намояд. Дар ҳар сурат, тавре болотар гуфта шуд, пандемия қудрат дорад ба таври назаррас тамоми низоми муносиботи байналмилалиро, чӣ дар сатҳи ҷаҳонӣ ва чӣ дар сатҳи минтақай дигар кунад.

Ин мавод дар доираи лоухаи “Giving Voice, Driving Change – from the Borderland to the Steppes Project” омода шудааст.

[1] Шкваря Л. В., Русакович В. И., Лебедева Д. В. Внешнеэкономические связи Республики Таджикистан с государствами Азии: современные тенденции // Управление экономическими системами: электронный научный журнал. — 2015. — № 6 (78). — С. 9

[2] Иран не доказал наличия в банках Таджикистана денег своего миллиардера Занджони. ТАГ,
<https://tajikta.tj/ru/news/iran-ne-dokazal-nalichiya-v-bankakh-tadzhikistana-deneg-svoego-milliardera-zandzhoni>

[3] Душанбе VS Тегеран: очередной всплеск антииранских настроений в Таджикистане

: <https://tj.sputniknews.ru/opinion/20180524/1025667050/tajikistan-iran-pivt-protest.html>

[4] Мы нужны друг другу: почему Иран и Таджикистан пошли на сближение

<https://tj.sputniknews.ru/analytics/20190604/1029075361/iran-tajikistan-sblizhenie-hassan-rouhani.html>

If you have found a spelling error, please, notify us by selecting that text and pressing *Ctrl+Enter*.